

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Jaroslava Vlašína a soudců Mgr. Radovana Havelce a Mgr. Aleše Roztočila v právní věci žalobkyně: **Československá obchodní banka, a. s.**, se sídlem Radlická 333/150, Praha 5, zast. JUDr. Ing. Radkem Halíčkem, advokátem se sídlem Pobřežní 648/1a, Praha 8, proti žalovanému: **Odvolací finanční ředitelství**, se sídlem Masarykova 427/31, Brno, o přezkoumání rozhodnutí Finančního ředitelství pro hlavní město Prahu ze dne 21. 12. 2012, č. j. 19357/12-1200-107876, o kasační stížnosti žalovaného proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 15. 12. 2016, č. j. 10 Af 22/2013 - 70,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **se zamítá.**
- II.** Žalovaný **je povinen** do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku nahradit žalobkyni náklady řízení o kasační stížnosti ve výši **4.114 Kč** k rukám advokáta JUDr. Ing. Radka Halíčka.

O d ů v o d n ě n í :

I. Dosavadní průběh řízení

[1] Dodatečným platebním výměrem ze dne 22. 11. 2011, č. j. 518724/11/001515105725, Finanční úřad pro Prahu 1 (dále jen „*správce daně*“) doměřil žalobkyni daň z příjmů právnických osob za zdaňovací období roku 2009 vyšší o částku 116.834.400 Kč a stanovil jí penále ve výši 7.794.904 Kč. Správce daně následně dne 28. 3. 2012 autoremedurou částečně vyhověl odvolání žalobkyně, když doměřenou daň snížil na částku 106.639.800 Kč a penále upravil na částku 8.304.660 Kč, neboť byla v mezidobí žalobkyni zvýšena vyměřená daňová ztráta za zdaňovací období roku 2008. Odvolání žalobkyně proti rozhodnutí správce daně o autoremeduře zamítlo Finanční ředitelství pro Prahu (dále jen „*žalovaný*“) rozhodnutím uvedeným v záhlaví, proti kterému žalobkyně podala žalobu k Městskému soudu v Praze.

[2] Po vydání rozhodnutí žalovaného dne 1. 1. 2013 nabyl účinnosti zákon č. 456/2011 Sb., o Finanční správě České republiky, na základě něž Finanční ředitelství pro hlavní město Prahu

zaniklo. Na pozici žalovaného v řízení před soudem namísto něj vstoupilo nově vzniknuvší Odvolací finanční ředitelství (dále taktéž jen jako „žalovaný“).

[3] Městský soud rozsudkem ze dne 15. 12. 2016, č. j. 10 Af 22/2013 – 70, napadené rozhodnutí žalovaného zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Při posuzování věci soud vycházel z následujícího skutkového stavu, který je mezi stranami nesporný. Žalobkyně poskytla zahraniční společnosti Javno Preduzeće Elektroprivreda Srbije (dále jen „EPS“) vývozní úvěr, který pojistila proti rizikům souvisejícím s exportním financováním u Exportní garanční a pojišťovací společnosti, a.s. (dále jen „EGAP“). V roce 2003 došlo k pojistné události, neboť pohledávka za společností EPS se stala nedobytnou. Od tohoto roku vyplácí EGAP žalobkyni pojistné plnění podle stejného splátkového kalendáře, jako kdyby byl splácen původní pojištěný úvěr. V roce 2003 také žalobkyně v souladu s pojistnou smlouvou bezplatně postoupila pohledávku za EPS na pojišťovnu EGAP. V roce 2009 tedy žalobkyně ve svém účetnictví vykazovala pouze pohledávku vůči pojišťovně EGAP a přijetí splátky pohledávky v částce 90.963.414,99 Kč tak účtovala rozvahovým způsobem (tzn. prostřednictvím snížení hodnoty předmětné pohledávky).

[4] Žalobkyně také v roce 2009 obdržela od pojišťovny EGAP celkovou částku 408.244.094 Kč, která představovala přímou výplatu pojistného plnění, na nějž žalobkyni vznikl nárok v roce 2009. Žalobkyně o přijatém pojistném plnění rovněž účtovala tak, aby se nepromítlo v jejím výsledku hospodaření (konkrétně jej účtovala na výnosovém účtu č. 71740200 – Pojistné plnění EGAP na straně „*dal*“ a na výnosovém účtu č. 71740202 – Tvorba korekce EGAP na straně „*má dáti*“).

[5] Po posouzení věci dospěl městský soud k závěru, že část odůvodnění rozhodnutí žalovaného týkající se částky 90.963.414,99 Kč je nepřezkoumatelná pro nedostatek důvodů. Žalovaný totiž spolehlivě neprokázal, zda se jednalo o splátku pohledávky vzniklé žalobkyni již v roce 2003 nebo o pojistné plnění, na které vznikl žalobkyni nárok až v roce 2009. Způsob zaúčtování uvedeného plnění přitom podle městského soudu nese svědčí skutkové verzi žalobkyně ani žalovaného. Důkazní břemeno ohledně této skutečnosti nese žalobkyně, nicméně ta předložila celou řadu listinných důkazních prostředků, které žalovaný ve svém rozhodnutí nevyhodnotil. Soud také s odkazem na judikaturu Nejvyššího správního soudu připomněl, že porušení účetních předpisů samo o sobě nemůže mít vliv na vyšší daňové povinnosti.

[6] Pokud jde o částku 408.244.094 Kč, městský soud konstatoval, že žalobkyně byla oprávněna uplatnit ji jako náklad (výdaj) na dosažení, zajištění a udržení příjmů podle § 24 odst. 2 písm. zc) zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, a to až do výše souvisejícího pojistného plnění. Za nerozhodné pro daňové posouzení přitom považoval způsob, jakým bylo o přijatém pojistném plnění účtováno. Dále uvedl, že okamžikem vyplacení pojistného plnění žalobkyně ztratila veškerou kontrolu nad pohledávkou z pojištěného úvěru, a to do výše pojistného plnění. Žalobkyně tedy postupovala správně, pokud hodnotu pojištěné pohledávky ve svém účetnictví snížila o výši přijatého pojistného plnění. K tomuto kroku měl žalovaný přistupovat jako k částečnému odpisu pohledávky, nikoli jako k tvorbě opravné položky. Podle městského soudu však nebylo možné uplatnit jmenovitou hodnotu pohledávky jako náklad na dosažení příjmů podle § 24 odst. 1 zákona o daních z příjmů, jestliže se nejednalo o případ uvedený v § 24 odst. 2 zákona o daních z příjmů. Dospěl nicméně k závěru, že lze jmenovitou hodnotu pohledávky uplatnit jako náklad na podkladě § 24 odst. 2 písm. zc) zákona o daních z příjmů. Toto zvláštní ustanovení podle městského soudu sice vyžaduje existenci přímé souvislosti mezi uplatněným nákladem a konkrétním dosaženým příjmem, avšak neplyne z něj nutnost existence ještě užší souvislosti, jak ji interpretuje žalovaný (není tedy třeba, aby daňový subjekt „přenášel“ výdaj uvedený v § 25 zákona o daních z příjmů na další osobu). Podle městského soudu existuje

pokračování

dostatečně úzká souvislost mezi přijatým pojistným plněním a odpisem úvěrové pohledávky. Výdajem přímo souvisejícím s výnosem (příjmem) v podobě pojistného plnění tak nemusí být pouze zaplacené pojistné, jak tvrdí žalovaný. Dle názoru městského soudu také skutečnost, že se zákonodárce rozhodl přiřadit určitému výdaji samostatnou položku ve výčtu ustanovení § 24 odst. 2 zákona o daních z příjmů, neznamená, že by takový výdaj nemohl být zároveň podřaditelný pod jinou, obecnější položku tohoto odstavce.

[7] Vzhledem k uvedenému považoval městský soud za nadbytečné zabývat se interpretací zákona o daních z příjmů v kontextu státní politiky podpory exportu. Tvzení žalobkyně, že napadené rozhodnutí má být zrušeno proto, že jím mimo jiné došlo ke snížení uplatněné daňové ztráty ze zdaňovacího období roku 2008, shledal soud nedůvodným. Pokud žalobkyně nesouhlasí s rozhodnutím správce daně, týkajícím se zdaňovacího období roku 2008, je povinna své námitky uplatnit ve správní žalobě směřující proti takovému rozhodnutí, neboť předmětem tohoto řízení je pouze rozhodnutí týkající se zdaňovacího období roku 2009. Doměřovací řízení týkající se roku 2009 bude pokračovat, a pokud během jeho trvání paralelně dojde k novému vyměření vyšší daňové ztráty za rok 2008, žalovaný k tomu bude povinen přihlídnout.

II. Obsah kasační stížnosti a vyjádření žalobce

[8] Kasační stížnost proti rozsudku městského soudu podal žalovaný (dále jen „stěžovatel“) z důvodu uvedeného v § 103 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“).

[9] Pokud jde o část napadeného rozsudku týkající se částky 90.963.414,99 Kč, stěžovatel zejména namítal, že žalobkyně uzavřela s pojišťovnou EGAP smlouvu o pojištění, nikoliv smlouvu o zajištění. K rozlišení pojmu pojištění a zajištění pak odkázal na § 102 odst. 1 a 2 vyhlášky ČNB č. 123/2007 Sb., § 323a zákona č. 513/1991 Sb., § 3 písm. z) zákona č. 37/2004 Sb., § 2 odst. 2 zákona č. 58/1995 Sb. a na svá předchozí vyjádření a rozhodnutí. Podle stěžovatele nelze v případě přijatých pojistných splátek použít § 77 písm. a) bodu 1. vyhlášky č. 501/2002 Sb., jelikož tato vyhláška otázku účtování přijatého pojistného konkrétně neřeší. Naopak podle § 27 vyhlášky č. 500/2002 Sb. je do ostatních provozních výnosů účtováno i pojistné plnění. Žalobkyně je tedy podle názoru stěžovatele povinna přijaté pojistné plnění zaúčtovat do výnosů. Jako výdaj přímo související s přijatým pojistným plněním lze pak uznat placené pojistné, neboť právě díky uzavřené pojistné smlouvě, na jejímž základě je pojistné hrazeno, lze v případě pojistné události nárokovat na pojišťovně výplatu pojistného plnění, které představuje pro žalobkyni zdanitelný příjem (k tomu stěžovatel odkázal na § 18 odst. 1 zákona o daních z příjmu). Jedná se tedy o částku ve smyslu § 23 odst. 3 písm. a) zákona o daních z příjmů, tzn. o částku neoprávněně zkracující příjmy.

[10] Podle názoru stěžovatele je z daňového řízení jednoznačně prokázáno, že předmětem sporu je pojistné plnění a není třeba provádět další šetření a dokazování. Názor žalobkyně, že šlo o splátku pohledávky, zůstal pouze v rovině neprokázaného tvrzení. Aby bylo možné říci, že je pojistné plnění výnosem jiného zdaňovacího období, musela by žalobkyně prokázat, že byl tento výnos do tohoto období zaúčtován, nebo že by se objevil jako zdanitelný výnos v přiznání k dani z příjmu právnických osob za příslušné zdaňovací období. Takovýto důkaz však žalobkyně v daňovém řízení nepředložila. V daném případě je tedy nutno vycházet z § 23 odst. 1 zákona o daních z příjmů.

[11] Ke druhé části rozsudku, tzn. k částce 408.244.094 Kč, stěžovatel uvedl, že tyto zaúčtované korekce nelze považovat za náklad přímo související s přijatým pojistným plněním a nelze tedy aplikovat § 24 odst. 2 písm. z) zákona o daních z příjmů. Jediným odpovídajícím

daňovým výdajem je pojistné, které může žalobkyně uplatnit v základu daně podle § 24 odst. 2 písm. e) zákona o daních z příjmů. Hodnotu pohledávky lze zahrnout do nákladů pouze prostřednictvím tvorby opravných položek v souladu s § 24 odst. 2 písm. i) zákona o daních z příjmů. Je však nutno respektovat § 5 odst. 3 zákona ČNR č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů (dále jen „*zákon o rezervách*“), podle kterého nelze tvořit opravné položky za dlužníky se sídlem mimo EU, v daném případě se totiž jedná o dlužníka z Republiky Srbsko. Dle názoru stěžovatele tedy mělo být obdržené pojistné plnění zaúčtováno do výnosů žalobkyně. Pojistné plnění bylo vypláceno ve splátkách a nebylo zahrnuto do výnosů ani v roce 2009, ani v předchozích zdaňovacích obdobích. Právo odepsat pohledávku jako náklad má poplatník pouze při naplnění podmínek v § 24 odst. 2 písm. y) zákona o daních z příjmů. Stěžovatel dále souhlasil s krajským soudem, že odepsanou pohledávku nelze uplatnit jako náklad podle § 24 odst. 1 zákona o daních z příjmů. Uvedl také, že výdaje, které nejsou výdaji na dosažení, zajištění a udržení příjmů, lze daňově uplatnit pouze v případě, jsou-li poplatníkem zcela nebo zčásti určeny k přeúčtování jiné osobě nebo je tato osoba povinna je uhradit na základě závazku či jiného právního předpisu (příjem tedy musí být v přímé věcné souvislosti s konkrétním výdajem), a to jen do výše souvisejících příjmů. Žalobkyně však jednoznačně neprokázala příčinnou souvislost mezi předmětným výnosem a nákladem. Městský soud se nadto nezabýval otázkou zdanitelnosti příjmu, jelikož daňovou situaci vyřešil za použití institutu nákladů.

[12] Závěrem kasační stížnosti stěžovatel navrhl, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek městského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

[13] Žalobkyně ve vyjádření ke kasační stížnosti nejprve poukázala na skutečnost, že stěžovatel neprovedl zhodnocení skutkového stavu v žalobou napadeném rozhodnutí, ale až v doplnění kasační stížnosti. Dále zejména uvedla, že stěžovatel při výkladu pojmu „*zajištění úvěru*“, použitým v § 77 písm. a) bodu 1. vyhlášky č. 501/2002 Sb., nesprávně vychází z pojmů „*zajištění*“ a „*pojištění*“, jak jsou vymezeny zejména v zákonech týkajících se regulace podnikání v pojišťovnictví. Tyto zákony však nejsou relevantní pro posouzení charakteru zajištění úvěrových expozic v kontextu regulatorních požadavků bankovního trhu a následně také aplikovatelných účetních pravidel. Zajištěním ve smyslu regulace pojišťovacího trhu se svou podstatou rozumí přebírání rizik vyplývajících z pojistných smluv, tj. zjednodušeně zajištění rizik osoby poskytující pojištění. Dále uvedla, že technikou snižování úvěrového rizika ve smyslu § 102 odst. 1 vyhlášky ČNB č. 123/2007 Sb. je mj. i osobní zajištění, které mohou podle Přílohy č. 15 uvedené vyhlášky poskytovat také pojišťovny (jako je tomu i v nyní projednávané věci).

[14] Podle žalobkyně neobstojí ani odkaz stěžovatele na pojem „*finanční zajištění*“ uvedený v § 323a zákona č. 513/1991 Sb. Jedná se totiž o definici jiného pojmu, než je širší pojem „*zajištění úvěru*“ pro finanční instituce, uvedený v § 77 vyhlášky č. 501/2002 Sb. Závěr stěžovatele, že v daném případě nelze použít vyhlášku č. 501/2002 Sb., jelikož konkrétně neřeší otázku účtování přijatého pojistného plnění, a že by tudíž mělo být postupováno podle § 27 vyhlášky č. 500/2002 Sb., je také mylný, neboť vyhláška č. 501/2002 Sb. specificky upravuje postup účtování plnění přijatých ze zajištění úvěru. V roce 2009 nedošlo k pojistné události, a tudíž ani ke vzniku nároku na pojistné plnění, žalobkyně tedy nemohla pouze z titulu zaúčtování splátek pohledávky vzniklé v předchozích letech realizovat zdanitelný příjem. Z napadeného rozsudku podle názoru žalobkyně jasně vyplývá, že předložila řadu důkazních prostředků, k jejichž hodnocení však stěžovatel v rámci daňového řízení nepřistoupil; své důkazní břemeno v daňovém řízení tedy unesla.

[15] Žalobkyně nepovažuje za pravdivé ani tvrzení stěžovatele o možnosti uplatnit pohledávku pouze prostřednictvím tvorby opravných položek, jelikož zákon o daních z příjmů obsahuje

pokračování

několik ustanovení, která umožňují zohlednění hodnoty pohledávky jako daňových výdajů [např. § 24 odst. 2 písm. o), s) či y)]. V souvislosti s vyplacením předmětného pojistného plnění došlo ke ztrátě kontroly žalobkyně nad těmito pohledávkami, z čehož plyne, že toto nikoli přechodné znehodnocení daných pohledávek je třeba vyjádřit odpisem. Pokud jde o uplatnění tohoto odpisu jako daňově účinného nákladu [tj. o možnost aplikace § 24 odst. 2 písm. zc) zákona o daních z příjmů a promítnutí hodnoty pohledávek v základu daně], Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 25. 9. 2008, č. j. 8 Afs 2/2007 – 98, explicitně připustil aplikaci uvedeného ustanovení v případě odpisu pohledávky. Jestliže § 24 odst. 2 písm. zv) zákona o daních z příjmů nebyl ve zdaňovacím období roku 2009 součástí zákona o daních z příjmů, pak nemohla být vyloučena aplikace obecnějšího ustanovení § 24 odst. 2 písm. zc) téhož zákona. Taktéž omezení uplatnění § 24 odst. 2 písm. zc) zákona o daních z příjmů pouze na náklady, které jsou přeučtovány další osobě, případně na existenci příčinné souvislosti mezi příjmem a výdajem, nemá oporu ve znění zákona, v judikatuře, ani ve správní praxi. Pokud tedy bylo přijaté pojistné plnění posouzeno jako zdanitelný výnos, nemůže být sporu o tom, že se jedná o příjem přímo související se znehodnocením pohledávky. Nadto i z teleologického hlediska je výklad stěžovatele v rozporu se smyslem uplatňování daňových nákladů, kterým by mělo být zdanění pouze finančního zisku z transakce. Z usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 8. 2015 č. j. 9 Afs 74/2014 – 125, pak závěr uváděný stěžovatelem nevyplývá, neboť se jednalo o specifický případ, odlišný od nyní projednávané věci. Uplatnění hodnoty pojištěné pohledávky v případě vyplacení pojistného plnění totiž nebylo ve zdaňovacím období roku 2009 nijak speciálně upraveno.

[16] Pokud jde o novelu, která od roku 2010 zakotvila § 24 odst. 2 písm. zv) zákona o daních z příjmů, dle názoru žalobkyně by změny legislativy, které výslovně nemění dosavadní režim, neměly být vykládány v neprospěch poplatníka; jedná se o potvrzení dosavadního přístupu a jejich důvodem je především zvýšení právní jistoty. Žalobkyně také připomněla, že je vedeno soudní řízení ohledně zdaňovacího období roku 2008, a proto požadovala, aby napadené rozhodnutí stěžovatele bylo zrušeno v případě, že bude zrušeno rozhodnutí stěžovatele ve věci doměření nižší ztráty z příjmů za zdaňovací období roku 2008. Závěrem navrhla, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítl a přiznal jí náhradu nákladů řízení.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[17] Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek v rozsahu důvodů uvedených v kasační stížnosti (§ 109 odst. 4 věta před středníkem s. ř. s.) a po posouzení věci dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

[18] Předmětem sporu v projednávané věci je otázka, zda byla žalobkyně povinna zahrnout do daňových výnosů za zdaňovací období roku 2009:

- i. plnění přijaté od pojišťovny EGAP v roce 2009 v důsledku pojistné události z roku 2003 ve výši 90.963.414,99 Kč,
- ii. pojistná plnění přijatá od pojišťovny EGAP v roce 2009 v důsledku pojistných událostí z roku 2009 ve výši 408.244.094 Kč.

ad i.) Plnění přijaté v důsledku pojistné události z roku 2003

[19] Nejvyšší správní soud předně uvádí, že se ztotožňuje se závěrem městského soudu, že rozlišení pojmu „*pojištění*“ a „*zajištění*“ není pro posuzovanou věc podstatné. Projednávaný spor se v této části totiž primárně týká otázky, zda bylo přijaté plnění zdanitelným příjmem

ve zdaňovacím období roku 2009, či nikoli. Podstatné je tudíž zejména postavit na jisto skutečnou právní povahu přijatého plnění, tj. zda se jedná o pojistné plnění, na které vznikl žalobkyni nárok v roce 2009, nebo o splátku pohledávky vzniklé v roce 2003. Nelze přitom přisvědčit názoru stěžovatele, že bylo v daňovém řízení zcela jednoznačně prokázáno, že předmětem sporu je pojistné plnění.

[20] Ze správního spisu vyplývá, že správce daně při dokazování vycházel pouze z účetně zachyceného stavu věci. Dal tak přednost jednomu z důkazních prostředků (účetnictví), aniž by jakkoli ověřil skutečnosti uváděné žalobkyní. Je sice pravdou, že pro zjištění základu daně se podle § 23 odst. 10 zákona o daních z příjmů vychází z účetnictví, nicméně jak vyplývá z judikatury Nejvyššího správního soudu (viz např. rozsudky ze dne 19. 4. 2012, č. j. 5 Afs 45/2011 – 94, či ze dne 12. 12. 2012, č. j. 5 Afs 16/2012 – 34), stav účetnictví nelze považovat za „korunu důkazů“, bez níž daňový subjekt nemůže unést své důkazní břemeno. Daňový subjekt totiž může skutečný stav věci prokázat i jinými důkazními prostředky. Stěžovateli lze sice přisvědčit v tom, že důkazní břemeno v tomto ohledu tíží žalobkyni, ta však k prokázání svých tvrzení předložila celou řadu důkazních prostředků, jejichž relevanci nelze vyloučit a jejichž provedení bylo nanejvýš důvodné. Zejména pak za situace, kdy způsob, kterým žalobkyně uvedenou částku zaúčtovala, nesvědčí skutkové verzi ani jedné ze stran sporu (částka byla zaúčtována na účet označený jako „Poskytnutý vývozní úvěr – dlouhodobý – NB“, což neodpovídá tvrzení žalobkyně, že se jedná o splátku pohledávky, ani tvrzení žalovaného, že jde o přijaté pojistné plnění). K tomu je nezbytné zdůraznit, že stěžovatel nemůže v žádném případě žalobkyni doměřit daň z příjmů pouze na základě konstatování, že účetnictví žalobkyně neodpovídá jejím tvrzením, aniž by současně postavil na jisto skutečnou povahu přijatého plnění, a tím i jeho daňovou uznatelnost v příslušném zdaňovacím období.

[21] Nadto je nutno uvést, že správce daně nepochybil jen v tom směru, že vycházel pouze z rozporného účetnictví žalobkyně, ale také proto, že v jeho rozhodnutí (potažmo i v rozhodnutí stěžovatele) absentuje jakákoliv přezkoumatelná úvaha o tom, zda a jaké důkazní prostředky navržené žalobkyní provedl, či z jakého důvodu k jejich provedení nepřistoupil. Je povinností správce daně dbát na to, aby daň byla stanovena ve správné výši. Jakkoliv je totiž smyslem a účelem daňového řízení vybrání daně, nelze vycházet pouze ze zájmů státu. Cílem musí být zejména vybrání daně ve správně stanovené výši (viz např. nálezy Ústavního soudu ze dne 18. 4. 2006, sp. zn. II. ÚS 664/04 a ze dne 1. 9. 2010, sp. zn. IV. ÚS 591/08, či rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 6. 2007, č. j. 2 Afs 184/2006 - 123). Závěr správce daně o skutkovém stavu věci tak nemůže být výsledkem libovůle, ale musí vyplynout z racionálního myšlenkového procesu odpovídajícího požadavkům formální logiky, v jehož rámci bude důkladně posouzen každý z provedených důkazů jednotlivě a zároveň budou veškeré důkazy posouzeny ve vzájemné souvislosti. Tato úvaha musí být v konečném rozhodnutí přezkoumatelným způsobem vyjádřena.

[22] K uvedenému je též na místě doplnit, že správce daně sice nemusí provést všechny důkazy navrhované daňovým subjektem, avšak pouze tehdy, pokud jsou pro projednávání věci nerozhodné, právně nevýznamné nebo jejich prostřednictvím nepochybně nemohou být rozhodné skutečnosti prokázány, a případně též tehdy, je-li skutkový stav již dostatečně prokázán. V opačném případě je správce daně povinen navrhované důkazy provést, neboť vychází-li se v řízení ze závěru, že daňový subjekt neunesl své důkazní břemeno, musí nejprve provést veškeré relevantní důkazy, které tento daňový subjekt navrhl (k tomu viz např. rozsudek zdejšího soudu ze dne 17. 9. 2010, č. j. 5 Afs 15/2010 - 71). Správce daně v nyní projednáváné věci nijak nepochybnil věrohodnost, průkaznost, správnost či úplnost důkazních prostředků předložených žalobkyní. Stěžovatel pouze opakovaně staví přesvědčení žalobkyně, že šlo o splátku pohledávky, do roviny neprokázaného tvrzení, aniž by však žalobkyní

pokračování

předložené důkazy byly v daňovém řízení řádně provedeny a vyhodnoceny. V intencích výše uvedeného se tak jeví dokazování provedené správcem daně jako nedostatečné a v rozporu se zásadami volného hodnocení důkazů.

[23] Pro úplnost Nejvyšší správní soud dodává, že shodně s městským soudem považuje za liché též tvrzení stěžovatele, podle kterého „[a]by bylo možné říci, že je pojistné plnění výnosem jiného zdaňovacího období, musel by účastník řízení prokázat, že byl tento výnos do tohoto období zúčtován, nebo že by se objevil jako zdanitelný výnos v přiznání k dani z příjmu právnických osob za příslušné zdaňovací období.“ Pro stručnost Nejvyšší správní soud odkazuje na odůvodnění napadeného rozsudku městského soudu, týkající se uvedeného tvrzení stěžovatele [část. IV. 1. odstavec sedmý a osmý (str. 12 až 13 napadeného rozsudku)], s nímž se plně ztotožňuje, a dodává, že i pokud by žalobkyně o uvedeném výnosu v roce 2003 neúčtovala či jej neuvedla v daňovém přiznání, ač tak učinit měla, nelze v žádném případě připustit, aby byla tato skutečnost „vykompenzována“ tím, že správce daně uvedenou daň doměří za některé z následujících daňových období (zde rok 2009). Došlo by tím totiž k nepřipustnému nerespektování věcné a časové souvislosti výnosu s příslušným zdaňovacím obdobím (§ 23 odst. 1 zákona o daních z příjmů).

[24] Lze tedy shrnout, že správní orgány vycházely pouze ze stavu zachyceného v účetnictví žalobkyně, který nadto nesvědčil skutkové verzi ani jedné ze stran. V dané věci tak není zřejmé, jaká je skutečná právní povaha přijatého plnění (tedy zda se jedná o pojistné plnění, na které vznikl žalobkyni nárok v roce 2009, nebo o splátku pohledávky vzniklé v roce 2003). Dále není z rozhodnutí vůbec seznatelné, které důkazní prostředky byly žalobkyni předloženy a jak je správce daně hodnotil. Nejvyšší správní soud se proto ztotožňuje se závěrem městského soudu, že rozhodnutí stěžovatele je nepřezkoumatelné. Stížnostní námitky týkající se této části napadeného rozsudku jsou proto nedůvodné.

ad ii.) Pojistná plnění přijatá od pojišťovny EGAP v důsledku pojistných událostí z roku 2009

[25] Nejvyšší správní soud považuje za vhodné vyjádřit se nejprve k otázce, zda lze jmenovitou hodnotu pohledávky zahrnout do nákladů prostřednictvím účetních odpisů či nikoliv. Jak správně uvedl městský soud na str. 14 napadeného rozsudku „rozdíl mezi opravnou položkou a odpisem pohledávky spočívá v tom, že opravnou položkou se vyjadřuje dočasné snížení hodnoty pohledávky, zatímco odpisem je reflektováno snížení hodnoty trvalého charakteru.“ Podle ujednání v pojistné smlouvě uzavřené mezi žalovanou a pojišťovnou EGAP platí, že nastane-li pojistná událost (neuhrazení pojistných pohledávek), dochází k výplatě smlouveného pojistného plnění [viz čl. 9 odst. 1 Všeobecných pojistných podmínek „D“, které jsou součástí správního spisu (příloha k č. l. 20)]. Žalobkyně se dále na základě ujednání v této pojistné smlouvě zavázala uzavřít současně s vyplacením pojistného plnění s pojišťovnou EGAP smlouvu o postoupení pohledávky (viz čl. 5 odst. 11 uvedených pojistných podmínek). Po výplatě pojistného plnění tak přešla na pojišťovnu EGAP veškerá práva a nároky spojené s pojištěnou pohledávkou, a to do výše vyplacené částky pojistného plnění (viz čl. 16 uvedených pojistných podmínek).

[26] Lze tedy konstatovat, že po výplatě pojistného plnění bylo zřejmé, že do výše vyplaceného pojistného plnění se již nebude z pohledávky uspokojovat žalobkyně. Z pohledu žalobkyně tak došlo k trvalému znehodnocení předmětné pohledávky a v jejím účetnictví již nemělo význam po výplatě pojistného plnění evidovat pohledávku, z níž nemůže být v žádném případě uspokojena. Výplata pojistného plnění proto vedla v návaznosti na ujednání v pojistné smlouvě k situaci, v níž byl odpis příslušné části pohledávky na místě. Je proto liché tvrzení stěžovatele, že k těmto účetním operacím je třeba přistupovat jako k tvorbě opravných položek.

[27] Následně Nejvyšší správní soud posoudil námitky stěžovatele, týkající se aplikovatelnosti § 24 odst. 2 písm. zc) zákona o daních z příjmů ve znění účinném v rozhodném zdaňovacím období. K účelu § 24 odst. 2 písm. zc) zákona o daních z příjmů v tehdy účinném znění se Nejvyšší správní soud již v minulosti vyjádřil. V rozsudku ze dne 28. 3. 2007, č. j. 5 Afs 95/2006 - 80, publ. pod č. 1225/2007 Sb. NSS a v usnesení rozšířeného senátu ze dne 26. 8. 2015, č. j. 9 Afs 74/2014 – 125, uvedl, že účelem § 24 odst. 2 písm. zc) zákona o daních z příjmů je umožnit uplatnění výdajů v souladu s § 24 odst. 1 zákona o daních z příjmů i pro výdaje, na které by dané ustanovení nedopadalo, neboť je obecně za daňově účinné výdaje považovat nelze. V prvním uvedeném rozsudku soud také uvedl, že „[p]ři aplikaci § 24 odst. 2 písm. zc) zákona o daních z příjmů je třeba chronologicky postupovat tak, že nejprve je třeba posoudit, zda v souzené věci jde o výdaje, na které se uvedené ustanovení vztahuje, a teprve v případě kladného zodpovězení této otázky je třeba posuzovat, zda je dána souvislost s příjmy, vůči kterým jsou výdaje s poukazem na toto ustanovení uplatňovány. (...) Smyslem tohoto ustanovení je (...) umožnit, aby za situace, kdy mezi konkrétními příjmy a výdaji, které by jinak uznatelné nebyly, existuje vzájemná souvislost a jsou součástí nákladů a výnosů ve stejném zdaňovacím období, lze i tyto jinak neuznatelné výdaje (náklady) uplatnit.“

[28] V posuzované věci je tedy nejprve třeba zodpovědět otázku, zda se na náklad v podobě předmětné odepsané pohledávky vztahuje § 24 odst. 2 písm. zc) zákona o daních z příjmů. Následně je pak možno přistoupit k posouzení, zda je dána dostatečná souvislost uvedeného nákladu s výnosem v podobě přijatého pojistného plnění.

[29] Možnost aplikace § 24 odst. 2 písm. zc) zákona o daních z příjmů v tehdy účinném znění na náklad v podobě jmenovité hodnoty pohledávky explicitně připustil Nejvyšší správní soud např. v rozsudku ze dne 25. 9. 2008, č. j. 8 Afs 2/2007 – 98, v němž konstatoval, že „[p]ohledávka, resp. její jmenovitá hodnota, nemůže být bez dalšího výdajem, protože sama o sobě představuje pro subjekty účtující v soustavě podvojného účetnictví výnos. (...) Má-li být výdajem podle § 24 odst. 2 písm. zc) zákona o daních z příjmů pohledávka, resp. její jmenovitá hodnota, (...) musí existovat nějaký další příjem, který lze k pohledávce vztáhnout.“ Rozhodující senát se s uvedeným názorem osmého senátu plně ztotožňuje a neshledal žádný důvod, proč by se od něj měl v projednávané věci odchýlit.

[30] Lze tedy shrnout, že jmenovitou hodnotu pohledávky lze uplatnit jako daňový náklad podle § 24 odst. 2 písm. zc) zákona o daních z příjmů v tehdy účinném znění, nicméně oproti tomuto nákladu musí existovat příjem, který je s ním v přímé souvislosti. V nyní projednávané věci je tak nutno posoudit existenci či neexistenci přímé souvislosti mezi příjmem žalobkyně v podobě pojistného plnění a odpisem pohledávky.

[31] Jak uvedl Nejvyšší správní soud např. ve svém rozsudku ze dne 27. 7. 2017, č. j. 9 Afs 231/2016 - 50, „[p]římou souvislostí příjmů (výnosů) s výdaji (náklady) ve smyslu § 24 odst. 2 písm. zc) zákona o daních z příjmů lze (...) rozumět dostatečně intenzivní a nezprostředkovanou logickou vazbu mezi příjmy (výnosy) a výdaji (náklady). Podstatné bude vždy zhodnocení okolností každého posuzovaného případu s ohledem na povahu této vazby.“ Zdejší soud je toho názoru, že s ohledem na výše uvedená smluvní ujednání v pojistné smlouvě (viz odst. [25] tohoto rozsudku) byla vytvořena návaznost mezi výplatou pojistného plnění a odpisem pohledávky do výše přijatého pojistného plnění. Mezi výplatou pojistného plnění a odpisem pohledávky v posuzované věci tedy existuje logická a nezprostředkovaná vazba. Je sice pravdou, že pojistné plnění bylo vyplaceno v důsledku pojistné události, nikoli v důsledku odpisu pohledávky, to však nic nemění na skutečnosti, že v posuzované věci existuje vazba směřující od přijetí pojistného plnění k odpisu pohledávky, tj. že důsledkem přijetí pojistného plnění byl odpis pohledávky. Popsanou vazbu od přijetí pojistného plnění k odpisu pohledávky Nejvyšší správní soud považuje za dostatečnou k tomu, aby šlo o přímou souvislost ve smyslu § 24 odst. 2 písm. zc) zákona o daních z příjmů.

pokračování

[32] Nelze se přitom ztotožnit s tvrzením stěžovatele, že by se ustanovení § 24 odst. 2 písm. zc) zákona o daních z příjmů ve znění účinném ke dni vydání napadeného rozhodnutí omezovalo pouze na tzv. přefakturace. Podle uvedeného ustanovení se výdaji vynaloženými na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů rozumí také výdaje, které nejsou podle § 25 zákona o daních z příjmů výdaji na dosažení, zajištění a udržení příjmů, a to jen do výše příjmů s nimi přímo souvisejících za podmínky, že tyto příjmy ovlivnily výsledek hospodaření ve stejném zdaňovacím období nebo ve zdaňovacích obdobích předcházejících. Toto ustanovení bylo do zákona o daních z příjmů vloženo s účinností od 1. 1. 1997 zákonem č. 316/1996 Sb. Důvodová zpráva k uvedenému zákonu se k ustanovení § 24 odst. 2 písm. zc) bohužel nevyjadřuje a nelze ji tak použít při hledání smyslu právní úpravy. Názoru, že by se předmětné ustanovení omezovalo jen na tzv. přefakturace, však neodpovídá již jeho znění, kde nejsou přefakturace (či přeúčtování) vůbec zmiňovány, jak je tomu u daného ustanovení ve znění účinném od 1. 1. 2015. Lze tak přisvědčit názoru městského soudu, že pokud by soud na výklad stěžovatele přistoupil, jednalo by se o ničím neodůvodněný restriktivní výklad textu zákona v neprospěch daňového subjektu, který není v právním státě akceptovatelný.

[33] V tomto směru lze naopak přisvědčit názoru žalobkyně, že i z teleologického hlediska je výklad stěžovatele v rozporu se smyslem uplatňování daňových nákladů, kterým by mělo být zdanění pouze finančního zisku z transakce. Jak již Nejvyšší správní soud uvedl výše (viz odst. [21] tohoto rozsudku), smyslem a účelem daňového řízení není pouze vybrání daně, ale zejména vybrání daně ve správně stanovené výši. Ke správnému stanovení výše daně je pak nepochybně nezbytné, aby bylo za příjem podléhající předmětné dani považováno pouze skutečné navýšení majetku daňového subjektu, nikoliv také navýšení zdánlivé (k tomu viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 1. 2006, č. j. 2 Afs 42/2005 – 136, publ. pod č. 843/2006 Sb. NSS).

[34] Pro úplnost je nutno také dodat, že následné vložení § 24 odst. 2 písm. zv) zákona o daních z příjmů s účinností od 1. 1. 2011, se nemohlo před tímto datem dotknout normativního dopadu § 24 odst. 2 písm. zc) daného zákona.

[35] Nejvyšší správní soud tedy nepovažuje za důvodné ani námitky stěžovatele týkající se této části napadeného rozsudku.

IV. Závěr a náklady řízení o kasační stížnosti

[36] Nejvyšší správní soud uzavírá, že napadený rozsudek Městského soudu v Praze je zákonný. Kasační stížnost proto podle § 110 odst. 1, *in fine*, s. ř. s. jako nedůvodnou zamítl.

[37] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 odst. 1 věty první s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatel nebyl v řízení o kasační stížnosti úspěšný, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalobkyně měla ve věci plný úspěch, proto má právo na náhradu nákladů řízení proti stěžovateli. Žalobkyně byla v řízení o kasační stížnosti zastoupena na základě plné moci advokátem JUDr. Ing. Radkem Havlíčkem. Z obsahu spisu vyplývá, že zástupce žalobkyně učinil v řízení o kasační stížnosti jeden úkon právní služby ve smyslu § 11 odst. 1 písm. d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (dále jen „*advokátní tarif*“). Za tento úkon náleží zástupci žalobkyně odměna ve výši 3.100 Kč, a dále náhrada hotových výdajů ve výši paušální částky 300 Kč podle § 13 odst. 4 advokátního tarifu, celkem tedy 3.400 Kč. Protože je advokát plátcem daně z přidané hodnoty, zvyšuje se tento nárok o částku odpovídající dani z přidané hodnoty (§ 35 odst. 9 s. ř. s.), která činí 714 Kč. Celkově tedy náleží žalobkyni náhrada nákladů řízení

ve výši 4.114 Kč. Tuto částku je stěžovatel povinen zaplatit žalobkyni do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám jejího právního zástupce.

P o u ě n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 18. července 2018

JUDr. Jaroslav Vlašín
předseda senátu